

יהודים של דף העשרה לשיעורי הדף היומי שע"י מצדיקי הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

שבת דף ב' לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

שבת דף ב'

סכום עצמי

נערך ע"י הרבני הרב נחיה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7673908@gmail.com

(1) יציאות השבת פירוש:

- א. שעה שיוצאת שבת.
- ב. הוצאות לקניית מאכלי שבת.
- ג. העברת חפץ מרשות אחת לאחרת.

(2) העובר על איסור שבת מה עונשו ?

- א. שוגג ומזיד - חטאת, מזיד עם התראה - סקילה.
- ב. שוגג - חטאת, מזיד - כרת, מזיד עם התראה - סקילה.
- ג. שוגג - מלקות, מזיד - כרת, מזיד עם התראה - סקילה.

(3) כמה מקרי איסורי הוצאה הוזכרו במשנה בס"ה ?

- א. 2.
- ב. 4.
- ג. 8.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

כמה 'רשויות שבת' יש ומהם ?

א. אלוט אלוט 'אזאזאז' 'אזאזאז אלוט' 'אזאזאז אלוט' :אזאזא

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכונת ח' ביב לתנובות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

דף ב' ע"א

מדוע נקראת עקירה לחוד יציאה

יציאות השבת שתיים שהן ארבע. והיינו שתיים מדאורייתא ושתיים מדרבנן, דהיינו עקר לחוד או הניח לחוד, והטעם שנקרא יציאה אפילו שלא הוציא רק עקר ? לא משום שהוציא אלא ששם האיסור הוא הוצאה ובשם האיסור נקרא (אילת השחר).

האם עקירה לבד נחשבת לחצי שיעור

שניהם פטורין. ופרש"י אבל אסורים לעשות כן לכתחילה, ומבואר בדברי רש"י דבזה עוקר וזה מניח הוי רק איסור דרבנן, וכן מבואר בתוס' עירובין דף ל"ג ע"א שכתבו דאליבא דרבי דלא גזרו שבות בין השמשות מותר להוציא ע"י שנים דזה עוקר וזה מניח. ואמנם בחתם סופר הביא מספר לחם שמים דעקירה לבד הוי חצי שיעור ואסור מן התורה משום דחזי לאצטרופי אם יעשה הנחה אח"כ, משא"כ הנחה בלא עקירה אינה אלא מדרבנן כיון דלא חזי לאצטרופי וכן כתב הרש"ש ובשפ"א כתב לדייק מדברי הרמב"ם דעקירה

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' *6527

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

הוצאה מלאכה גרועה

התוס' ד"ה "פשוט" כתבו דהוצאה מלאכה גרועה, ובאור זרוע (ח"ב סי' פ"ב) ביאר הטעם דהוי מלאכה גרועה דמה מלאכה עשה מעיקרא חפץ והשתא חפץ והיינו דלא נשתנה גוף החפץ ע"י המלאכה כלל.

והרשב"א דף ק"ל ע"ב כתב בשם רבינו יונה דבהוצאה ליכא איסור מעשה שבת דרק בדבר שנתחדש בו מעשה בגופו של דבר אמרינן ביה מעשה שבת ובהוצאה לא נתחדש דבר בגופו. ולכן הקילו בשבות אמירה לנכרי בהוצאה לצורך מילה כיון דלא נעשה תיקון, ואולם הרשב"א ס"ל דיש מעשה שבת בהוצאה, וכן הביא להלכה הביאור"ל בריש סי' ש"י"ח בשם החיי אדם.

לחוד והנחה לחוד אסור מה"ת כדין חצי שיעור, שכתב הרמב"ם בפ"ב משבת ה"ט אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא עקר או שהוציא פחות משיעור פטור, הרי שכתב עקירה לחוד והנחה לחוד יחד עם הוציא פחות משיעור ומשמע דבשניהם יש איסור ח"ש מה"ת. ואמנם בס' הקובץ על הרמב"ם דייק מהרמב"ם להיפך דכיון שכתב הרמב"ם מוציא חצי שיעור יחד עם עקירה בלא הנחה או הנחה בלא עקירה מוכח שאף הוציא פחות משיעור אינו אלא מדרבנן, והטעם דאיסור חצי שיעור הוא רק באיסורי אכילה ולא בשאר איסורים וכמוש"כ בשו"ת חכם צבי סי' פ"ו.

עדכון חשוב!

עקב הרצון להביא לקוראי "יהודי של ש"ס", חומר מרתק מעניינא דיומא מחד, והחשיבות בשמירה על מסגרת דף תוכן אחד בלבד ליום, מאידך, הדפסנו את המשך החומר על פורים גם בימים שלאחריו עד שבת דף ה'

עניינא דיומא – פורים פרק ה' מתוך גיליון "לב המועדים" (- ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

ולכן אנו מרעשים ומקשקשים לומר, אני איני רוצה לשמוע שם זה כלל אבל מה נעשה ההכרח עלי. והכל הוא להראות שאין אנהנו רוצים לשמוע שם זה (החתים בהג' על השו"ע סי' תרצ ב).

טעם אחר: דכתיב במגילה ג"ד פעמים המן, ובא רמז "מחה תמחה" שג"ד פעמים תמחה אותו כמנין תמחה עם הכולל (אגרת הלכות טעמים למנהגי פורים, טעמים פורים ו).

טעם אחר: לפי שראו חכמים אורך הגלות וחששו שמא יקום מלך מאומות העולם וירצה לגזור גזרות רעות כגזירת המן לכן הנהיגו זה הפרסום בשמחה ובהפלגה (ברחובות ובשווקים) למען ישמעו הגוים קול רעש גדול ודברים משונים וישאלו על מה ראו ככה ומה הגיע אליהם ויגידו להם ענין המן ויקחו מוסר, וזהו כוונת הראב"ע אשר שר בשיר שיסוד, "שומע דבר בן המדתא, תיפול עליהם אימתה" (מהזיק ברכה להחיד"א קונטרס אחרון סימן תרצ).

סמך לגר: דכתיב (דברים כה, ב) "והיה אם בן הכות הרשע" סופי תיבות "והיה אם בן" המן (משה משה, מנהגי מהר"ל, לבוש תרצ"ו). וכתיב בסמך הכות הרשע (יעב"ץ דיני קריאת המגילה יד).

פענוח להכות: במשנ"ב (תרצ"ט ס"ק נט) הביא שהמהר"ל לא היה מקפיד להכות (וכן נהג הגר"ש"א (איש על העדה עמוד ב)), ומביא שהגאון יעב"ץ כותב על אביו החכם צבי שהיה מכה ורוקע ברגליו וטופח בנעלו כשהזכר המן, והבן איש חי (שנה א פרשת תצוה) כתב שהיה מכה ברגליו רק בהמן הראשון והאחרון, ובשו"ת מהר"ם שיק (י"ד סימן רטו) כתב שרק קטנים נהגו להכות בהמן ולא בגדולים,

שתיקת הבעל קורא בשעת ההכאה

כשמכים צריך החזן לשתוק כדי שישמעו כולם קריאתו (א"י תרצ"ז, משנ"ב ס"ק ס).

יחיד הקורא

אין צריך להכות בשעת אמירת המן (הגר"ש"א ביבקשו מפיהו פרק ב (לפ)).

הכאה בהמן

בשעת קריאת המגילה כשמזכירים את המן נוהגים "להכות" ע"י הקשה בשולחן או לרוקע ברגלם (שו"ע תרצ"ט ס"ק ז).

כתב במדרש אליהו כשאומרים ארור המן או מזכירים שמו ושם אשתו ומכין, עושה הקב"ה שירגישו ההכאות כדי שיקבלו צער גדול יען שכל הבאים לעולם באילו בימיהם נעשה הנם לפי שאם נעשה עצתו לא היו באים לעולם, לכן כל הבאים לעולם צריכים לצער ולכן עושה הקב"ה שירגישו ההכאות בהזכרת שמו (מדרש אליהו מבעל שבט המוסר מגילת אסתר עמוד פא).

כעין זה נכתב בספר אסופות כ"תי: פעם אחת שאל ההגמון מרגנשבורג את רבי יהודה החסיד, למה אתם דופקים על הכתלים בשאתם מזכירים את המן. אמר לו, כל כך דפיקות שאנו דופקים כך השדים דופקים לו בניהיו. אמר לו מנא לך. אמר לו בא ואראך. הלך עמו והראוהו בפתח גיהנום, וראוהו שהכוהו, פתח הגמון ואמר, אילו הייתי אצלכם הייתי מסייע לכם להכותו.

טעם אחר: דכתיב (שמות יז יד) "מחה אמה את זכר עמלק" וכן כתוב (במדבר כד י) "תמחה את זכר עמלק" ומחה מלשון הכאה, ועל ידי שמכים אנו מוחים את המן שהוא מזרע עמלק (שו"ע תרצ"ו).

טעם אחר: מכים בשביל התינוקות שלא יודעים לומר שם רשעים ירקב כי חייבים אנו לומר בן כשמזכירים רשע כדאיתא בירושלמי (מגילה פרק ד הלכה ד) כי הוי מטי להמן בפורים אמר ארור המן וארורים בניו לקיים מה שנאמר (משלי י ז) "שם רשעים ירקב" (ספר המנהגים לרבינו איזיק מירנא בהנהגת המנהגים פורים אות נה).

טעם אחר: כתב החת"ם ונראה לי הטעם להרעיש ולבלבל אוזן השומעים, שלא ישמעו שם זה המחוי האנגי. ובשו"ת מילי דאבות הוסיף לבאר מרבו החת"ם. דהקשה שמעולם לא זכה עמלק שיוכר שמו כ"כ פעמים רק ע"י קריאת המגילה... וא"כ לא נמחה שמו וכו',

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס
בטל: 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום
בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

ש"ס

ט"ל: 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

וזה יכול (גם כן להוציאו לבדו והוציאו שניהם), ר' יהודה ור' שמעון פוטריין, זה אינו יכול וזה אינו יכול, (דאורחיהו להוציא בשנים), ר' יהודה ור' מאיר מחייבין ור' שמעון פוטריין, (ופסק הרמב"ם הל' שבת פ"א הל' טו - טז דהלכה כר' יהודה), זה יכול וזה אינו יכול, דברי הכל זה שיכול להוציאו לבדו מחייב, ושאינו יכול פטור,

ועתה יבואר בטוב טעם ודעת, דהקב"ה לוקח נפשות בחכמה, כי כל דרכיו משפט, ולכתחילה מפריד את הנשמה מן הגוף, דבין כך וכך כל אחד מהן רוצה לפטור עצמו מן הדין, הנשמה אומרת מאחר שהיא דומה לחיגר, אם כן איך אפשר לה לעשות שום מעשה, וכן הגוף טוען שהוא דומה לסומא, ואם כן אי אפשר לו לבדו גם כן לעשות שום מעשה, כמו שהקדמנו לעיל, והנה מתוך דבריהם נשמע שכל אחד מהן לא היה יכול לעשות לבדו שום מעשה אלא בצירוף שניהם כאחד, ואם כן הוי ממש דין זה דשנים שעשאוהו, וזה לא היה יכול לעשות לבדו וגם זה לא היה יכול לעשות לבדו, דקיימא לן שניהם חייבים, אז הקדוש ברוך הוא מביא הנשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד, שהרי אורחיהו בהכי לעשותה בשנים, דבזה הן מודים מפי עצמן דכל אחד לבדו לא היה יכול לעשות, אם כן שניהם חייבים, ולכך דן אותם כאחד (ברית שלום עה"ת).

ג' ע"ב

עניינא דיומא – פורים פרק ו' מתוך גיליון "לב המועדים" (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

המנהג להתחפש

לפי שנים פורים היה בהסתר לכן גם אנו מסתירים פנים וזכר לנס הנסתר כלומר שהמאורעות שמסופר במגילה היו י"ב שנים והיו נראים כבדרך הטבע ורק בסיומם התברר שהיה יד ה' שכינה את כל המהלך (שלמי תורה פורים לא).

ז. לפי ששנאת עמלק שהוא מצאצאי עשיו נובעת מזה שיעקב לקח את הבכורה מאחיו במרמה על ידי שהתחפש לעשיו ובפורים אנו מתחפשים ומראים להם שהברכות היו ראויים ליעקב ולא נגבם ממנו (תודעה פרק עשירי).

ח. מתחפשים בבגדי גוים על דרך שאמרו חז"ל "עד דלא ידע", כמו כן בין המתחפשים אין לדעת מיהו זה, האם הוא גוי או יהודי (תודעה פרק עשירי).

ט. לפי שחלק מהאישים הנוכחים במגילה פרושה על פניהם כעין מסכה המכסה את פריצות האמת, אליהו התחפש להרבונא, כמו כן כשקם המלך בחמתו ממשותה היין (אסתר ח ו) באו מלאכי השרת ונדמו כאנשים והחלו לקצץ את האילנות, והסבירו למלך שהדבר נעשה בפקודת המן (כנסת יחזקאל).

י. על פי מה שאמרו חז"ל (מגילה יב, א) "הם לא עשו אלא לפנים" שהשתחוו לפסל בימי נבוכדנצר, "אף הקב"ה לא עשה אלא לפנים", ע"כ בזמן השמחה בפורים מתחפשים במלבושים שונים ולא ניכר הפנים של מי הוא (ליקוטי מהרי"ח בשם בני יששכר מאמר ט' י' שמביא בשם מהר"ם חני' בספרו אלא המצוות מצוה תקמ"ג).

המשך פרק ו' בס"ד בגיליון הבא

נוהגים להתחפש בתחפושת בפורים (שו"ע תרצו ח) ואינו חיוב אלא מנהג ישראל ומכיון שמנהג ישראל דינא אין לבטל מנהג זה. **רעו לתחפושת מהתורה** דאמרינן בגמרא (חולין קל"ט, ב) אסתר מן התורה מניין שנאמר (דברים לא יח) "ואנכי הסתר אסתיר פני" מכאן רמז להסתרת הפנים בפורים (אוצר דינים ומנהגים פורים שמחת פורים).

טעמים למנהג זה.

א. זכר למרדכי שיצא בלבוש מלכות (כנה"ג, הובא בא"ר תרצו טו).

ב. זכר לזנב שצמח לושתו כשנקראה לבוא אל המלך (א"ר תרצו טו).

ג. לזכר פחד היהודים אשר נפל עליהם ורבים מהם היו מתיהדים [נעשו יהודים] (מהצית השקל, שלמי תורה פורים לא).

ד. ע"פ דברי התוס' (ר"ה ג, א ד"ה וישמע הכנעני) שהביא את המדרש שמסופר שעמלק התחפש כשבא להילחם עם ישראל במדבר וכן עשו העמלקים במלחמה עם יהושפט (דברי הימים ב כ) זכר לזה אנו מכסים את הפנים (הוספת קצות השולחן ח"ג).

ה. לפי שיש עניים שמתביישים לבקש צדקה בגלוי וכאשר יתחפשו ולא יכירו ויכלו לבקש ולקבל צדקה (פורים וחודש אדר לר"צ כהן עמוד צו, אוצר המנהגים).

ו. לפי שתחפושת מוסיפה שמחה גדולה (אוצר המנהגים).

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמות:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

ש"ס

כוחות ההצלה, ויגרם בכך חילול שבת המוני ע"י כוחות ההצלה והרבים שייצאו לחפשו, וא"כ יש לדון האם מוטל עליו לעבור על איסור שבת דאורייתא פעם אחת כדי למנוע את הרבים מאיסורי שבת רבים, או שלמרות זאת אסור לו לעשות כן

ושאלה נוספת היתה לפני מספר שנים, כאשר באחד השבתות הוכרז בטעות על אירוע רב נפעים, ואנשי הצלה רבים יצאו לכיון מקום האירוע, ונודע דבר הטעות לאחד מאנשי ההצלה, והסתפק האם מותר לו להודיע ע"כ במכשיר הקשר גם אם זה כרוך באיסור דאורייתא כדי למנוע את חילול שבת ההמוני או לא.

ולאורה לפי שני התירוצים מותר לו לשבור את הדלת, שהרי הוא גורם לכך שיחפשוהו, והמחפשים אחריו אינם פושעים, אבל במקרה השני הדבר תלוי בשני השיטות, דלדעת השו"ע כיון שכוחות ההצלה אינם פושעים יכול לומר להם שלא יבואו, אבל לדעת הגר"א לא יוכל לעשות כן כיון שמעשיהם לאגרמים על ידו.

אלא שלכאור' מחלוקת זו לא שייכת לנידון זה כיון שבשני המקרים המחפשים וכוחות ההצלה לא עוברים על איסור כלל, שהרי הם אנוסים בחושבם שהם במשימה של פיקוח נפש, ולכך ודאי שאסור לו לעבור על איסור שבת דאורייתא כדי למנוע את מעשיהם של הרבים שאינו איסור כלל.

דאורייתא ואם לא בעי, בית דין גוזרין עליו לצאת ולהציל. ובמ"ב שם (סעי' קנ"ו ונ"ז) ביאר דהטעם הוא משום שעדיף שיעבור על איסור אחד כדי להציל את בתו מאיסורים רבים, שכאשר תמיר את דתה לגמרי תחלל שבתות הרבה ותעבוד עבודת גילולים כל ימיה, וכנגד זה חילול השבת הבודד שלו נחשב לאיסורא זוטא, וקיי"ל דחייב אדם לעשות איסורא זוטא כדי שלא יעשה חבירו איסורא רבא אם אינו פושע, ושמעין שנקט השו"ע כתירוץ השני, שהרי לתירוץ הראשון אסור לו לעבור על איסור דאורייתא בכדי להצילה שהרי הוא לא גרם לה ללכת, ובאמת דהגר"א שם כתב שדין זה של השו"ע הוא דוקא לתירוצו הראשון של התוס'.

האם מותר לשבור את הדלת כדי למנוע חילול שבת המונית?

ומעשה שהיה בשב"ק ביהודי ירושלמי שבדרך חזרתו לביתו לאחר תפילת מוסף הוצרך להכנס לבית הכסא, ונכנס לתלמוד התורה שבו הוא משמש כמלמד הממוקם בין בית הכנסת לביתו, וכאשר פנה לצאת נוכח לדעת שהידידת נשברה, וכיון שהמקום שומם בשבת האפשרות היחידה שלו לצאת מן התא היא לשבור את הדלת ולעבור על איסור סותר דאורייתא דהוי סותר ע"מ לבנות, דודאי יתקנו שם את הדלת השבור, ואולם אם ישהה במקום עד מוצאי השבת, משפחתו המודאגת תזעיק בינתיים את

עניינא דיומא – פורים המשך פרק ו' מתוך גיליון "לב המועדים" (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

כעין זה מובא בשו"ת התעוררות לתשובה (ג תק) לפי שבפורים הכל יודעים שדרכו בכך, וגם אם רואים את האיש לבוש בבגדי נשים יודעים שאינו אשה וא"כ אין מרגיל בפריצות.

טעם אחר: כשם שהתירו ביום זה איסור לא תגזול כמבואר בשו"ע (תרצו ה) "חוטפים זה מזה בפורים ואין צריך להשיב", כמו כן אין לחוש לאיסור "לא ילבש" משום שמחת פורים (דברי משה תרצו ס"ק ה בשם מהר"י מינץ).

המנהג הנכון: ומיהו השומע לאיסור תבוא עליו הברכה, והטעם: משום שהרבה מכשלות באים על ידי זה שאין הכר בין איש לאשה (של"ה מנילה נר מצווה אות טז וכן כתב בכנה"ג הובא דבריו בבאר היטב תרצו יג).

לבישת כלאים

הרמ"א (תרצו ח) כתב וכן לבישת כלאים דרבנן [שמותר], ויש אומרים דאסור והמנהג כסברא ראשונה.

והטעם: כשם שמצאנו שהכמים התירו לבישת כלאים בשביל לעבור את המכס, או כשלוש להראות מידתן למוכרן וכד' וכן התירו כל שאינו מתכוון ללבישה (רמ"א יור"ד שא ו), ויש מתירים ללבוש כלאים כל שלא מתכוון להנאתו (דרכי משה תרצו ס"ק ה) ה"ה בשביל הכא.

ויש אומרים דאסור, והטעם: דאע"פ שהתירו הכמים גזל בפורים (שו"ע תרצו ח חוטפים זה מזה) שאני מגזל משום שממון ניתן למחילה דהפקר ב"ד הפקר משא"כ איסור כלאים ולא ילבש (דרכי משה תרצו ח בשם מהר"י ברויא).

דינים המצוים בתחפושת

להתפלל עם תחפושת

מותר להתפלל בתחפושת בתנאי שאינה גורמת לקלות ראש וצחוק, ועם התחפושת גורמת לקלות ראש אסור להתפלל, דהוי דבר המפריע בתפילה שצריך לסלק. וכן אסור להתפלל בתחפושת שאין דרך לעמוד עמה בפני מלך (שו"ת שבט הלוי חלק י סימן י).

שעטנז בתחפושת

הרמ"א מביא "אין איסור בדבר מאחר שאין מתכוון אלא לשמחה" (תרצו ח).

טעם אחר להחזיר: דאין כונתם אלא לנוי וקישומ, או כדי לבטל היכרם (עין ט"ז יור"ד קפ"ד).

איסור לא ילבש בתחפושת בפורים

מה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר אין איסור בדבר מאחר שאין מכונים אלא לשמחה בעלמא (שו"ע תרצו ח).

והטעם: ע"פ התוס' (ע"ז כט, א ד"ה המסתפר) שכתב שבמקום שנהגו האנשים ונשים בשווה אין בזה משום לא ילבש ובפורים שאיש לובש בגדי אשה ואשה בגדי איש, נמצא שאין האיש והאשה שוים ביום זה בבגדים ולא שייך בזה לא ילבש (שו"ת מהר"י מינץ טז בשם מהר"ר אליקים סגל).

ועוד: שכל האיסור לא ילבש אינו אלא שלובש בגדי נשים כדי לשבת בין הנשים, אבל במתכוון לענין אחר שרי (עין תשובת מהר"י מינץ טז).

לשמירת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס
בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום
בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשימת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

ש"ס

האם יד תותבת חשובה כד' על ד'?

ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'. לכאורה אם לענין יש יד תותבת, הרי שיד זו אינה חשובה לו כארבעה על ארבעה, ולכן יהיה פטור, ויתכן גם שאם תהיה לענין יד משותקת, יהיה בעל הבית פטור, משום שגם יד כזו אינה חשובה לו כארבעה על ארבעה. והעיר על כך הגר"ח קנייבסקי שליט"א מהירושלמי (יומא פרק ב הלכה ג): "מעשה באחד שיבשה זרועו ולא הניחה, לקיים מה שנא' בך ה' חילו ופועל ידיו תרצה". פירוש, היה כהן אחד שעסק בקטורת, ובאמצע העבודה התיבשה [דהיינו השתתקה] ידו, ולמרות זאת לא הפסיק לעבוד. ואמר הגר"ח ק"ק שאם הכהן ההוא המשיך בעבודת הקטורת, אותה הוא שיד שנשתתקה נקראת יד לכל דבר. ויש לתקן דשאני שבת דבעינן בה מלאכת מחשבת (חשוקי חמד).

מה דינו של יד למעלה מעשרה

יד למעלה מעשרה - לדעת הרשב"א אם מוציא מרה"י ומניח בידו של עני כשהיא למעלה מעשרה הוי מקום פטור, ודינו כזורק בכותל כמבואר ברשב"א בחידושו שבת דף ה ע"א והובא בקצרה במגיד משנה (פ"ג מהלכות שבת ה"ב) ויש חולקים.

המשך עניינא דיומא – פורים פרק ז' מתוך גיליון "לב המועדים" (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

מרעישים ומקשקשים לומר, אני איני רוצה לשמוע שם זה כלל אבל מה נעשה ההכרח עלי. והכל הוא להראות שאין אנחנו רוצים לשמוע שם זה (החת"ס בהג' על השו"ע סי' תרצ ב).

טעם אחר: דכתיב במגילה נ"ד פעמים המן, ובא רמזו "מחה תמחה" שני"ד פעמים תמחה אותו כמנין תמחה עם הכולל (אגרת הלכות טעמים למנהגי פורים, מטעמים פורים ו).

טעם אחר: לפי שראו חכמים אורך הגלות והששו שמא יקום מלך מאומות העולם וירצה לגזור נזרות רעות כגזירת המן לכן הנהיגו זה הפרסום בשמחה ובהפלגה [ברחובות ובשווקים] למען ישמעו הגוים קול רעש גדול ודברים משונים וישאלו על מה ראו ככה ומה הגיע אליהם ויגידו להם ענין המן ויקחו מוסר, וזהו כוונת הראב"ע אשר שר בשיר ישיר, "שומע דבר בן המדתא, תיפול עליהם אימתה" (מחזיק ברכה להחיד"א קונטרס אחרון סימן תרצ).

סמך לעבר: דכתיב (דברים כה, ב) "והיה אם בן הכות הרשע" סופי תיבות "והיה אם בן" המן (משה משה, מנהגי מהרי"ל, לבוש תרצ יז). וכתיב בסמך הכות הרשע (יעב"ץ דיני קריאת המגילה יד).

במנהג לאחיות: במשנ"ב (תרצ ס"ק נט) הביא שהמהרי"ל לא היה מקפיד להכות וכן הגה הגר"ש"א (איש על העדה עמוד כ), ומביא שהגאון יעב"ץ כותב על אביו החכם צבי שהיה מכה ורוקע ברגליו ומטפח בנעלו כשהוזכר המן, והבן איש חי (שנה א פרשת תצוה) כתב שהיה מכה ברגליו רק בהגון הראשון והאחרון, ובשו"ת מהרי"ם שיק (יו"ד סימן רטז) כתב שרק קמנים נהגו להכות בהמן ולא בגדולים,

שתיקת הבעל קורא בשעת ההכאה כשמכים צריך החזן לשתוק כדי שישמעו כולם קריאתו (א"ר תרצ טז, משנ"ב ס"ק ס).

יחיד הקורא אין צריך להכות בשעת אמירת המן (הגר"ש"א יבקשו מפיחו פרק ב לט).

שקורין "וישקו" ומעט אכילה, והעוף בא לאכול ונדבק שם, ופטור ואסור אם הדף רחב ארבע ומשום כרמלית, עכ"ל. ומשמע לכאורה שבא להסביר לשם מה זרק בשבת לתוך הטריסקל, והשיב דורק שם לתוך הדף מאכל לשם פתיון. והנה מבואר דכל האיסור הוא רק מחמת הוצאה מרה"י לכרמלית. אבל לא בגלל חשש הצידה. והוא משום דמאחר ולא יבא מיד עוף לדף אין איסור צידה מהתורה כמבואר במ"ב (סי' שטז ס"ק יח, ובסי' רנ"ב סק"ז). ולכן אם אינו פורס את עצם המצודה כי אם מניח את הפתיון, מותר אף לכתחילה.

ומה שכתב האמרי בינה" (סימן כז בשם השבות יעקב) דאסור להניח סם המות לפני זבובים, דהתם הסם הוא הממית משא"כ הפתיון שהוא לא הצד ואינו אלא מסבב ומפתה את העכבר שיכנס לתוך המצודה או לעוף שיבוא לדף הציידים המרוח ב"וישקו", והציידה היא מהדבק, ככה"ג יתכן דמותר. ובפרט למה שצייד האמרי בינה להתיר את הנחת הסם על פי המבואר במסכת שבת (דף קכ ע"ב) דגרם כיבוי מותר, שגם מיתת הזבובים היא רק ע"י גרמתו (חשוקי חמד).

הכאה בהמן

בשעת קריאת המגילה כשמזכירים את המן נוהגים ל"הכות" ע"י הקשה בשולחן או לרקוע ברגלים (שו"ע תרצ סעיף יז).

כתב במדרש אליהו כשזכורים ארור המן או מזכירים שמו ושם אשתו ומכין, עושה הקב"ה שיריגשו ההכאות כדי שיקבלו צער גדול יען שכל הבאים לעולם כאילו בימיהם נעשה הנס לפי שאם נעשה עצתו לא היו באים לעולם, לכן כל הבאים לעולם צריכים לצער ולכן עושה הקב"ה שיריגשו ההכאות בהזכרת שמו (מדרש אליהו מבעל שבס המוסר מגילת אסתר עמוד פא).

ענין זה נכתב בספר אסופות כת"י פעם אחת שאל ההגמון מרגנשבורג את רבי יהודה החסיד, למה אתם דופקים על הכתלים כשאתם מזכירים את המן. אמר לו, כל כך דפיקות שאנו דופקים כך השדים דופקים לו בגיהנום. אמר לו מנא לך. אמר לו בא ואראך. הלך עמו והראהו בפתח גיהנום, וראהו שהכוהו, פתח הגמון ואמר, אילו הייתי אצלכם הייתי מסייע לכם להכותו.

טעם אחר: דכתיב (שמות יז יד) "מחה אמחה את זכר עמלק" וכן כתוב (במדבר כד י) "תמחה את זכר עמלק" ומחה מלשון הכאה, ועל ידי שמכים אנו מוחים את המן שהוא מזרע עמלק (שו"ע תרצ יז).

טעם אחר: מכים בשביל התינוקות שלא יודעים לומר שם רשעים ירקב כי חייבים אנו לומר בן כשמוזכרים רשע כדאיתא בירושלמי (מגילה פרק ד הלכה ד) כי הוי מטי להמן בפורים אמר ארור המן וארורים בניו לקיים מה שנאמר (משלי יז) "שם רשעים ירקב" (ספר המנהגים לרבינו איזיק מירנא בהנהגות המנהגים פורים אות נה).

טעם אחר: כתב החת"ס ונראה לי הפעם להרעיש ולבלבל אוזן השומעים, שלא ישמעו שם זה המחוי האנגלי. ובשו"ת מילי דאבות הוסיף לבאר מרבו החת"ס. דהקשה שמעולם לא זכה עמלק שיוכר שמו כ"ב פעמים רק ע"י קריאת המגילה... וא"כ לא נמחה שמו וכו', ולכן אנו

לשמייעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל: 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל: 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

ש"ס

תיבת דואר], כמבואר בשו"ע (סי' שמה סעיף יט) ומ"ב (ס"ק פא). ומבואר בשו"ע (סימן שמו ס"א) שמותר להוציא מרה"י ולהניח במקום פטור, ואעפ"י שבעניינינו הוא העביר לרה"י ואח"כ למקום פטור, מ"מ כיון שלא חשב על כך, פטור.

לחזור לרה"י - בשו"ת נפש חיה (שם דף טו ע"א אות א') כתב שבמקום הפסד, יש לו עצה ללכת לרה"י מבלי לעצור ברה"י, ולהניח את החפצים שם. והוסיף שם שאין הבדל בין אם מניח את החפצים באותו רה"י שממם יצא, ובין אם מניח את החפצים ברה"י אחרת, וטעם ההיתר כיון שגם העקירה היתה ברה"י וגם ההנחה ברה"י אין בזה איסור תורה, ואף על פי שגם אם יניח עתה ברה"י לא יעבור איסור תורה כיון שהעקירה היתה ללא כוונה, מכל מקום לשוב ולהניח ברה"י הוא שבות קל יותר, עיין שם. אך כל היתר זה הוא רק בתנאי שלא עצר כלל מעת שיצא מרה"י, אך אם נזכר לאחר שעצר לפוש ברה"י, אסור לו ללכת לרה"י בלי הפסקה, כיון שנמצא שעשה עקירה מרה"י לרה"י, אלא אם יוכל יניח ברה"י בשינוי [וכנ"ל אות א], ובמקום הפסד ילך פחות פחות מד' אמות ויכניס החפץ לרה"י בשינוי.

והנה כאשר מונחים בכיסו גם מטפחת שאין לו הפסד בהשלתה, וגם מפתח שיש לו הפסד אם ישליך אותה,

יש לדון האם מותר לו לכתחילה לשוב לביתו עם שני החפצים, או שמא עדיף לכתחילה שעכ"פ את המטפחת ישליך מכיסו. דהנה יעויין במחנה ישראל (פרק ז', איסור הוצאה בשבת) שאם נושא שני חפצים ביחד ואינם עומדים בפני עצמם, הוי רק מרבה בשיעורים [ולא מרבה במלאכות], וא"כ כיון שהוי איסור קל יותר יתכן שלא צריך להשליך המטפחת מידו, אלא יוכל ללכת לביתו עם שני החפצים ולהניחם שם.

האם יד אדם הגבוה למעלה מעשרה נחשב למקום פטור?

ידו של אדם - אם אין בידו לשוב לרה"י, וגם אין לפניו מקום פטור שיניחנו שם, יניחנו בידו של אדם אחר הגבוה למעלה מעשרה טפחים, כי יש אומרים שהוא נחשב למקום פטור (שמה סעיף יב), אך יש חולקים על כך כמבואר במ"ב (סימן שמו סק"ח), ולכן יסובב ידו לאחריו וכך יכניסנו בשינוי לידו של חברו, הגבוה למעלה מעשרה טפחים, וחברו יתנהו לחברו וחברו לחברו בתוך ד' אמות. [ועיין סימן שמוט ס"ג, דלדעה א' מותר למסור לחברו וחברו לחברו בתוך ד' אמות אך יש חולקים].

המשך ענייני דיומא - פורים פרק ח' מתוך גיליון "לב המועדים" (- ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

והספק האם הולכים בתר המקבל שקיבל בפורים, או בתר הנותן והרי שלח קודם פורים.

לטעם של תרומת הדשן משום סעודה יצא ידי חובה שהרי יש לו הרווחה בסעודת פורים, ולטעם של המנות לוי משום אחוה ורעות כלומר שהמשלח מראה אחוה ורעות צריך להראות אחוה ורעות ביום הפורים עצמו ולא מועיל קודם שהרי החיבה היא שיוצא מידו וזה היה קודם הפורים (שו"ת תורה לשמו סימן קפח).

ו. אם שלח כמה דברים כל דבר בפני עצמו אינו מנה חשובה ורק ע"י צירופם יחד הוי מנה חשובה האם יוצאים ידי חובה בזה (תשובות והנהגות או"ח רלו).

לטעם של תרומת הדשן משום סעודה א"כ בעי דווקא דברים חשובים כאן שאין דבר חשוב אלא רק ריבוי מינים לבד לא מהני. ולטעם של המנות לוי משום אחוה גם בכ"ז יש רעות.

ז. נפק"מ במשלוח מנות לקטן **לטעם של תרומת הדשן** משום סעודה שייך גם בקטן, ולטעם של מנות לוי משום אחוה ורעות לא יצא דאין דרך איש לעשות רעות עם קטן (שו"ת יד סופר סימן כג).

ח. נפק"מ בשולח דבר מועט לעשיר **לטעם של תרומת הדשן** משום סעודה ליכא, ולטעם של המנות לוי משום אחוה איכא (ביאור הלכה תרצה בד"ה חייב).

ט. אם אינו אכול את מה שנשלח לו [מחמת בריאות או מחמת הכשר] **לטעם של תרומת הדשן** משום סעודה לא יצא ידי חובה, ולטעם של המנות לוי משום אחוה מהני.

יש שכתבו טעם אחר: שתקנו משלוח מנות על שמחה הגדולה שקבלו את התורה מאהבה ודומה לעשיר שנותן מתנות ביום שמחת התורה של צאצאיו (כתב סופר סימן קמ).

הטעם בתקנת חכמים במשלוח מנות

טעם של תרומת הדשן (סימן קיא) בכדי שיהיה לכל משפחות ישראל סעודת פורים בהרחבה ובשפע שיכלו כל ישראל לשמוח בהוגן ובלב שמה ונהגו לשלוח גם למי שיש לו כדי שלא לביש את מי שאין לו ששולחים רק לו.

טעם של המנות לוי (אסתר ג טו ז) כתב בשביל להרבות אחוה ורעות בין ישראל כהפך דברי המן שאמר (אסתר ג ח) ישנו עם אחד מפורד ומפוזר בין העמים וכוונתו שפרודים ומפוזרים מחמת המחלוקת. נפק"מ בין שני הטעמים

א. כששלח משלוח מנות לחברו, וחברו מיאן לקבל את המשלוח כגון שאמר התקבלתי

לטעם של תרומת הדשן משום סעודה לא יצא ידי חובה, ולטעם של המנות לוי שיעיקר התקנה להראות חיבה ורעות ששלח מנות יצא ידי חובה בשליחה בלי קבלה.

ב. אם יכולים לקיים מצות משלוח מנות על ידי דברים שאינם נאכלים כגון בגדים וכדומה.

לטעם של תרומת הדשן משום סעודה אין יוצאים ידי חובה על ידי בגדים, ולטעם של המנות לוי משום אחוה אפשר לצאת ידי חובה בבגדים וכדומה (באר היטב תרצה ז).

ג. אם צריך שידע המקבל מי הנותן **לטעם של תרומת הדשן** משום סעודה לא צריך שידע, ולטעם של המנות לוי משום אחוה צריך שידע מי המשלח.

ד. כשסמור על שולחן אכיל או אשה שסמוכה על שולחן אכיל אפשר לשלוח להם מנות

לטעם של תרומת הדשן משום סעודה אינה צריכה, ולטעם של המנות לוי משום אחוה חייבת.

ה. אם שלח משלוח מנות לפני פורים לחברו שגר בעיר אחרת, וכוונת המשלח שיגיע המשלוח ביום פורים עצמו, והגיע ביום פורים, האם יוצא ידי חובת משלוח מנות.

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי
הדף היומי שע"י

מצדיקי
הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

שבת דף ז'

סכום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7873908@gmail.com

1) מהו 'קרפף' ?

א. זיז.

ב. מרפסת.

ג. מגרש.

2) ברשות היחיד, האוויר מעל עשרה טפחים נחשב:

א. כרמלית.

ב. רשות היחיד.

ג. רשות הרבים.

3) זרק דבילה, מתי היא נדבקת בקלות בכותל ואינה נופלת ?

א. קטנה.

ב. שמינה.

ג. דביקה ואינה מיובשת.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

כותל העומד ליד רשות הרבים ובו חור כלפי רשות הרבים, לאיזה רשות נחשב החור ?

א. כחצי טפח, ואם נמצא שם אדם, נחשב כחצי טפח.
ב. כחצי טפח, ואם נמצא שם אדם, נחשב כחצי טפח.
ג. כחצי טפח, ואם נמצא שם אדם, נחשב כחצי טפח.
ד. כחצי טפח, ואם נמצא שם אדם, נחשב כחצי טפח.

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכונת ח' ביב לתנובות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

דף ז ע"א

כדי על ד' טפחים אבל ראש אדם אינו חשוב כדי על
ד' ואם מניח על ראש האדם פטור כיון שאינו ד' על
ד' טפחים.

דף ז ע"ב

האם אויר הקרע ברה"ר נחשב לרה"ר

אלא דאין רה"ר למעלה מעשרה. והטעם דאין
רה"ר למעלה מעשרה ביאר רש"י בע"א (ד"ה חייב)
כיון דלאו מקום של רבים הוא הרי אויר בעלמא

האם ראש של אדם נחשב כדי על ד' ?

נעץ קנה ברה"י וזרק ונח על גביו אפילו גבוה מאה
אמה חייב, מפני שרה"י עולה עד לרקיע. וכתב
הרי"ן (דף ב ע"ב בדפי הרי"ף ד"ה אמר רב חסדא)
"ומכאן שמעינן דברה"י לא בעינן מקום ד", ודוקא
כשנח על קנה שנעוץ ברה"י 'שהוא ברה"י עצמה,
אבל באדם שהוא ברשות היחיד, שאינו רשות
היחיד עצמה, בעינן הנחה על גבי מקום ד", כלומר
דוקא ידו של אדם חשובה כמקום ד' אבל לא
הראש, ומבואר בדבריו דאע"ג דידו של אדם חשובה

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

מקום פטור. אמנם בירושלמי דף ד' ע"ב איתמר מנן למעלה מעשרה שהיא רשות אחרת, וביאר פני משה קושיית הירושלמי מנין הא דאמרינן עד עשרה באויר רה"ר כרה"ר היא, ולמעלה מקום פטור הוא, ומשני רבי אבהו בשם רשב"ל "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת אשר על ארון העדות מבין שני הכרובים" וכתוב "אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם מה דיבור שנאמר להלן רשות

אחרת אף דיבור שנאמר כאן רשות אחרת, ומבואר בירושלמי דלאו הקרקע לחוד נחשבת לרה"ר אלא כל עשרה טפחים ששייכים לרשות הקרקע נחשבים לרה"ר.
ועי' בלבוש (סי' שמ"ה סק"ב) וז"ל "רה"ר אינה תופסת אלא עד עשרה אבל למעלה מעשרה הוי מקום פטור וכולהו שיעורי דאורייתא הלכתא למשה מסיני אגמרינן".

המשך עניינא דיומא – פורים פרק ט' מתוך גיליון "לב המועדים" (- ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

טעם אחר: לפי שמעם משלוח מנות הוא כדי להרבות אחווה ורעות ולכן טוב יותר שיתן מרצונו הטוב ולא על ידי ציווי לכן לא תקנו ברכה (קובץ יסודות וחקירות משלוח מנות).

טעם אחר: למעם שסיבת משלוח מנות כדי שיהא לכל אחד ואחד די מזון לקיום סעודות פורים א"כ נמצא שמשלוח מנות אינו אלא הכשר מצווה ועל הכשר מצווה אין מברכים (עין המועדים פורים קושא ג).

הטעם שרק בפורים תקנו משלוח מנות ולא בשאר החגים

לפי שבזמן אחשוורוש השתחוו לצלם רק לפנים (כמבואר במגילה יב, א) נמצא שכל יהודי לא אכל אצל השני מחשש שמא הוא מומר ואסור לאכול אצלו שמא לא עשה רק לפנים, לכן תקנו שכל אחד יאכל ממאכל חבריו שמוכיח שכולם היו נאמנים לקב"ה (הת"ס).

[הטעם: שאין מכוונים בברכת שהחיינוגם על מצות משלוח מנות]

המנ"א תרצב כתב כשמברך שהחיינו ביום יכוון על סעודת פורים ומשלוח מנות ולא הזכיר מתנות לאביונים, ונראה מהמעם כיון שבכל השנה יש חיוב מצות צדקה ואין הבדל בין הצדקה של פורים לצדקה של כל השנה לכן אין ברכת שהחיינו על זה משא"כ סעודת פורים ומשלוח מנות דהוי מצווה של יום הפורים עצמו (תשובות והנהגות סימן תרנ).

הטעם שאין מברכים על מצוות משלוח מנות
יש שתייצו על פי מה שכתב בשו"ת הרשב"א (ה"א סימן יח) שאין מברכים על מצות צדקה שמא העני לא ירצה לקבלם, ה"ה הכי אין מברכים על מצווה שתלויה באחר שמא האחר לא ירצה לקבל המשלוח מנות נמצא ברכתו לבטלה (פמ"ג א"א תרצה א).

טעם אחר: לפי שהמצווה לתת דווקא ולאזהבו ומניין נידע בודאי שהמקבל אוהבו באמת לכן לא תקנו ברכה כדי שלא יהיה ברכתו ברכה לבטלה (אורחות חיים בשם שו"ת מור ואהלות, שו"ת אבן יעקב חגיגה סימן עו).

טעם אחר: לפי שחכמים לא תיקנו ברכה אלא במצווה שהמעשה עצמו מוכיח שלשם מצווה הוא עושה, כגון, נטילת לולב, ישיבה בסוכה, אכילת מצה, דאם לא לשם מצווה לא היה עושה כן, משא"כ במשלוח מנות בעצמם מעשה משלוח מנות אין הוכחה שמחמת מצווה עושה כן, ולכן לא תיקנו בזה ברכה (שו"ת ערוגת הבושם או"ח סימן רז).

טעם אחר: יש שמחדשים שמשלוח מנות היא מצווה תמידית בכל השנה ורק בפורים נצטוינו לקיים מצווה זו כדי שנוכח כל השנה, כדרך שאנו קוראים וכו' כדי שנוכח כל השנה, וכתב באור זרוע שמצווה שהיא תמידית אין מברכים עליה (שו"ת שרידי אש חלק א סימן סא).

טעם אחר: לפי שעיקר התקנה היא על ידי שליח ולא על ידי עצמו (עין משנ"ב תרצה ס"ק יח בשם שו"ת בני ציון סימן מד) ולכן נקרא משלוח מנות והגם שיוצא ידי חובה על ידי שליח בעצמו, עיקר התקנה היה ע"י שליח ועל מצווה שע"י שליח לא תקנו לכתחילה ברכה (משנה דלית מהדורא תנינא).

מעוניין לפתוח שיעור חדש בדף היומי ואינך יודע כיצד

להביא אנשים?

סדנא מיוחדת בת שעתיים תיתן לך את הכלים!

בדוק ומנוסה! עשרות כבר ניסו והצליחו!

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

דף העשרה לשיעורי
הדף היומי שע"י
מז
הר
איחוד שיטות

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

"דברים סופרים" להג"ר אלחנן וסרמן זצ"ל בשם הגר"ח מברסק שחלה נידון זה בפלוגתא דהרמב"ם ורמב"ן, ויש להביא ראיה ממה שפרש"י ברי"ה (דף ל"ב ב') דלכך אין מביאין שופר מחוץ לתחום, אע"ג שתחומין דרבנן, דתקנו כעין דאורייתא, ויש בזה עשה ול"ת, ואין מ"ע דוחה עשה ול"ת, והשתא בשלמא אם רבנן עשו שיחא חפצא דאיסורא שפיר איכא למימר שעשאוהו כמצות יו"ט דאית ביה עשה ול"ת, אבל אם הוא איסור שלא שומע לחכמים מה שייך לומר שיש בו עשה ול"ת (אילת השחר).

יש לכם חומר העשוי לעניין את לומדי הדף היומי? ווארטים הערות והארות הלכתיות? הנהגות

מגדולי ישראל? מעשה מעניין שאיננו מפורסם? (רק עם מקור מוסמך) שילחו למייל!

torat.israel4@gmail.com אין המערכת מתחייבת לפרסם. רק בהתאם לשיקוליה ועל בסיס מקום פנוי.

מעוניינים לפתח את השיעור שלכם? קבלו את החומר "יהודי של ש"ס" המודפס לפי מספר

העותקים הנדרש לשיעור שלכם. בזכות זה הציבור יתחבר לשיעור יותר טוב.

בנוסף, כל חודש, תקבלו מודעה מעוצבת עם פרטי השיעור שלכם עם מסרים המיועדים לקהלי יעד

פוטנציאליים להצטרף לשיעור שלכם. הכל בעלות שליחה בלבד! צרו קשר! *6527

עניינא דיומא – ברכת האילנות א' (שו"ע רכו) מתוך גיליון "לב המועדים" – (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

משא"כ זרעים וירקות הם הכרחיים לחיי האדם (ערוה"ש רכו א).
סוג אילנות: אין לברך אלא על אילנות של פירות הראויים לאכילה שעתידיים ליהנות מהם בני אדם (משנ"ב רכו ס"ק ב). ולכן ע"ז סרק אין מברכים עליו.

הטעם שמברכים דווקא על אילני פרי משום שבפירות של אילני סרק שאינם עומדים לאכילה אין שום הנאה לבריות בחידוש ולכלוב האילנות באביב ולא שייך לומר "וברא בו אילנות טובות ליהנות בהם בני אדם".

מהו לגלוג: כשהפרי קטן מאוד ומתחיל לבצבץ יש בראשו כעין פרח בדמות שושנה וכשמתחיל הפרי לצמוח נופל הפרח ונראה הפרי (עין משנ"ב רכו ס"ק ב).

זמן הברכה

המור והשו"ע (רכו א) כתבו היוצא בימי ניסן, משמע דווקא ימי ניסן (שו"ת לב חיים ח"ב סימן מד), וכן על פי הקבלה יש ענין לברך בחודש ניסן דווקא (החיד"א בספרו מורה אצבע סימן ז אות קצח), והטעם: לפי שהנשמות מעולם העליון משוטטות בימי ניסן בגנים ופרדסים ועל ידי הברכות זוכות לעילוי נשמה ומתפללים על החיים אשר בעולם הזה, ומטעם זה יש להקפיד לברך ברכה זו דווקא בחודש ניסן (חיד"א שם קצט).

המשנ"ב (רכו ס"ק א בשם אחרונים) כתב אורחא דמילתא נקט [ניסן] שאז דרך ארצות החמים ללבלב האילנות, וה"ה בחודש אחר כל שרואה הלבוב פעם ראשון מברך.

טעם אחר למה נקטו ימי ניסן שאם היה כתוב סתם שרואה אילנות מלבלבים מברך הו"א שאם ראה פעם אחת וברך ולאחר ל' יום ראה יברך שנית כמו רואה מקום שנעשה לו נס ע"כ כתבו יומי ניסן דרך אז פעם אחת מברך ולא יותר (שו"ת השיב משה א"ח כ).

החת"ס בהנהגות על שו"ע (רכו א) כתב ימי ניסן הכוונה תקופת ניסן שעל פי חודשי החמה, (וכ"כ ריטב"א ברכות יא, א ובספר האשכול הלכות ברכות והודאה כט) וכן מביא בא"ר (רו א) בשם ספר צידה לדרך (מאמר א כלל ג) ה"ה אם רואה בחודש אדר, וכן כתב בערוה"ש ובמדיניותו אינו בניסן אלא באייר או תחילת סיון (רכו א).

"אמר רב יהודה האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלכלבי יכרך "בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות מהם [להתנאות בהן] בני אדם" (ברכות טג, ב).

ביאור הברכה בברכה זו אנו נותנים שבח והודאה להש"ת שברא בשביל האדם גם דברים שאין בהם הכרת לחיי האדם כמו פירות האילן (ערוה"ש רכו יא).

הטעם בברכה זו

משום שלכלוב האילנות בא מזמן לזמן ונבחרת ה' ניכרת כשרואים עצים יבשים שפורחים (שטמ"ק ברכות מג, ב ד"ה האי מאן דנפיק).

טעם אחר: כדי שיוכור האדם כשיראה את האילנות וישם אל ליבו שהאילנות בזמן הזה הינם דברים ורעננים ואחר כך נהפכו בימות החורף לעצים יבשים כי אדם ע"ן השדה.

טעם אחר: אנו מודים לקב"ה על שלא הסתפק בנתינת צרכינו המינימליים אלא הוסיף הוא והעניק לנו פירות משובחים עצי נוי ועוד (ערוה"ש רכו).

בריות טובות: הטעם שמזכירים בברכה לשון "בריות טובות": כדי שילמד אדם מוסר מאילנות הטובים המלבלבים והאדם ע"ן השדה להיות נ"ב בחינת טוב למצוא חן ושכל בעיני אלוהים ואדם (הגרש"פ לבן איש חי דרוש לחודש ניסן).

חוב או מידת חסידות: אין חוב ללכת ולראות את האילן בפריחתו כדי לברך עליו, אך מידת חסידות היא כדי לשבח את הקב"ה (שו"ת תשובות והנהגות ח"א קד). **ומצינים מלשון הנמרא** בברכות (מג, ב) שכתבה "האי מאן דנפיק וחזי" משמע אם יצא וראה, וכן מלשון הראשונים והפוסקים שנקטו לשון הרואה בימי ניסן.

ועל הנהגה בברכת האילנות עליו נאמר (בראשית כז כז) "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'... ויתן לך אלוהים" וכו' (סדר ברכות ה, ב מובא בא"ר רכו א).

על מה מברכים

אין מברכים ברכת אילנות אלא על לבלוב של אילנות דווקא ולא על זרעים וירקות אף שהוציאו פרחים (פמ"ג רכו ס"ק א, ערוה"ש שם).

הטעם שאין מברכים ברכה זו גם על זרעים וירקות לפי שהברכה היא על דבר שאינו הכרחי לאדם לקיומו ובכל זאת ברא אותם הקב"ה

לשמייעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

לע"נ אבי פורי הרב פ"שה אליהו בן הרב יהודה הכהן פונק ע"ה נלב"ע י"ט באדר תשל"א ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד היום

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

יהודי של דף העשרה לשיעורי הדף היומי שע"י ש"ס

מצדיקי
הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

שבת דף י"י לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

סכום עצמי

נערך ע"י הרבני הרב נחמן כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7673908@gmail.com

- א. להקדים לשהות שעה אחת קודם התפילה.
- ב. ללבוש בגדים נאים בתפילה.
- 3) עד איזו שעה ניתן לאחר את פת שחרית ?
- א. רביעית.
- ב. חמישית.
- ג. שישיית.

1) מתי יותר מצוי להיות שיכור ?

- א. בוקר.
- ב. צהריים.
- ג. ערב.

2) הפסוק 'היכון לקראת אלוקיך ישראל' מה מלמד ?

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

איזו מתנה טובה יש לקב"ה, היכן מונחת, מה מטרתה ומה הקפיד הקב"ה לעשות קודם נתינתה ?

השאלות הן: 1. מהו המצב של האדם לפני שיתפלל? 2. מהו המצב של האדם לאחר שיתפלל? 3. מהו המצב של האדם לאחר שיתפלל וישמע את הקול של הקב"ה?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ח' ביב לתגובות ולערות בכתובת טייל: 5740398@GMAIL.COM

י"ע"א

האם היכן שתפילתו תועבה צריך לחזור ולהתפלל – ומה מתפלל בסידור שנדפס בשבת תפילתו תועבה ?
באגרות משה (או"ח ח"ב סי' יז) פסק דהנה בתוס' בברכות (כב ע"ב) וברא"ש (שם פ"ג סי' כב) מבואר דהיכי דהוי תפלתו תועבה צריך לחזור ולהתפלל. ולכאורה איזה טעם יש בזה. אלא לתפילה צריכים סניגורים ופרקליטים כדי שהקב"ה ישמע אותה, ומכיון שהסיר אזנו משמוע תורה בשביל תפלתו, הוי קטיגור של תתקבל תפלתו, וע"כ יצטרך לחזור ולהתפלל. ומכאן זה פסק דאין להתפלל בסידורים שנדפסו בשבת ויו"ט, אך למעשה אין לומר דיחזור ויתפלל דכי מפני שאני מדמין נעשה מעשה, והוי רק מעוות לא יוכל לתקן ע"כ.

י"ע"ב

האם מותר להזכיר את השם שלום בבית מרחץ אסור לאדם ליתן שלום לחבירו בבית המרחץ. כתב בשו"ת משנה שכיר ראיתי בצוואת רבינו הגה"ק ממונקאטש ז"ל בעל מנחת אלעזר, שביקש מאנ"ש שבעת שיטבלו במקוה יטבלו גם בעד טובת נשמתו טבילה אחת או יותר, ומעת רואי זאת קבלתי עלי לעשות כן גם לטובת נשמת בני כלי חמדתי, הבחור העילוי

איזו דברים בשבילם אין התורה נשמעת ?

מסיר אזנו לשמוע תורה גם תפילתו תועבה. בספר חסידים (סימן תריב) הביא ספר התשובה של רב סעדיה גאון, דקחשיב הנך דברים דבשבים אין תפלתו של אדם נשמעת, אחד המתפלל בלא כונת הלב אין תפלתו נשמעת כמו שכתוב ויפתוהו בפייהם ולבם לא נכון עמו, ב' השווא את התורה ואינו מקשיב לדברי תורה אין תפלתו נשמעת וכן כתיב מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, ג' מי שאינו משיב לדברי העני ואו"טס אזנו מזעקתו שנאמר או"טס אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה, ד' שעושק וגוזל ואוכל את האסור לו כמו שכתוב אשר אכלו שאר עמי וגו' אז יצעקו אל ה' ולא יענה אותם, ה' המתפלל בלא נקיות וטהרה כמו שכתוב גם כי תרבו תפלה אינני שומע ידיכם דמים מלאו, ו' אשר גברו עונותיו עצמו משובותיו והוא מתפלל בלי עשות תשובה אין תפלתו נשמעת כדכתיב ויהי כאשר קרא ולא שמע, עכ"ד הספר חסידים.

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

הנפלא כמר שלום זצוק"ל, שנאבד ממני בעונותי שרבו, בכ"ו תמוז בשנה זו תרצ"ז, **וקודם הטבילה בעדו אני אומר הריני טובל עצמי בשביל נשמת בני שלום, ועלה ספק בלבי אם יאי לעשות כן, הלא בפ"ק דשבת דף י' ע"ב אמרו דאסור לומר שלום בבית המרחץ במקום שעומדים ערומים, משום דשם גופיה איקרי שלום.** והרהרתי הלא המנהג דנשים מברכות במקוה בשעת טבילתן, וכמו כן שרי לי להזכיר שם שלום. ואח"כ מצאתי בתשובות הרשב"א חלק שביעי סי' תי"ח, שכתב וז"ל, ומה שנהגו להטביל ולברך בבית הטבילה, ואף על גב דבבית המרחץ אסור לומר שלום, משום דכיון שהן מים צוננים אין שם זוהמא, משא"כ במרחץ של מים

חמים, עכ"ל, אי"כ הכ"נ כיון דהמקוה הוא צונן לית דין בושש דשרי להזכיר שם שלום, וכן הוא במג"א סי' מ"ה [סק"ב].

שוב מצאתי בחתם סופר (יו"ד סי' ר"ז) שפלפל בזה לענין ברכת הנשים בטבילתן, והיוצא מדבריו דמקוה שהוא חולק רשות בפ"ע והוא צונן לית שום חששא כלל, וכן הוא בשערי צדק יו"ד סי' קמ"ט, ובדברי חיים ח"ב יו"ד סי' צ"ה, עיין שם, וכדי שלא להזכיר בגילוי ראש צריך לכסות ראשו בידיו, כן נ"ל. ע"כ. ועי"ע בשו"ת חתם סופר או"ח סי' י"ח, ובשו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' צ"ה ומשמע דגם אם המקוה מחוממת, אם אין חופפים שמה שרי.

ענינא דיומא - ברכת האילנות ב' (שו"ע רכו) מתוך גיליון "לב המועדים" - (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

ראש חודש ניסן: מצווה מן המובחר לברך מיד בראש חודש ניסן **והטעם:** משום וזוה"ק מקדימים למצות, **ועוד** כדי שלא ישכח לברך (קובץ מבית לוי ניסן תשנ"ו). **סעם** אחרו שמא יפלו הפרחים לאחר ראש חודש (מוהר"ר הכהן מחבמי תונים בספר ערב פסח סעיף ב). **וסעם** אחרו על פי הקבלה כדי למהר תיקון הנשמות המתגלגלות בעצים (מעשה המד פרק א ו הערה א בשם אחרונים).

חול המועד: יש מקומות שנהגו לברך ברכת אילנות ברוב עם בחול המועד, **והטעם:** מפני שאז כל הציבור בטלים ממלאכתם ופנויים לצאת לגינות לברך על האילנות (ספר ברית כהונה מערכת ב אות י שכך מנהג נירבא).

שעת הברכה: מברך בשעת הפריחה, **והטעם:** לפי שאז ניכר שיוציאו הפירות (ערוה"ש רכו א).

צורת הברכה: צריך להסתכל על הפריחה לפני הברכה ואין צריך להחזיק בידו (קובץ אוריתא ח"י עמו קנג בשם הגר"ש דבילצקי).

עמידה בברכות

יש אומרים: שיש לברך ברכת האילנות בעמידה אבל התפילות ומומרים שיש אומרים עם הברכה יכול לומר בישיבה.

והטעם בעמידה: ככל הברכות שהן שבת והודאה שנאמרות בעמידה (ר' יעקב עמדין בסידורו לגבי ברכת אשר יצר) ואם מברך בציבור יש לעמוד גם מפני כבוד הציבור (ספר יורה אור פרק יז לענין ברכת הלבנה).

לכרך בעל פה: לכתחילה ראוי שלא יברך בעל פה אלא א"כ התבונן קודם לכן בברכה (שו"ע ק).

ברכה ברוב עם

ראוי לומר ברכה זו בעשרה בני אדם (מועד ל"כ כל חי א' או לכל הפחות בני אנשים וכן מובא בכה"ח (רכו ס"ק ז) שכתב שיש לברך ברכה זו בקיבוץ בני אדם, **והטעם:** משום שנאמר (משלי יד כח) ברוב עם הדרת מלך (עיין ר"ה לב, ב) שמצווה שעושים בציבור יש בה הידור יותר.

ואינו מברך אלא פעם אחת (מרדכי ברכות קמח, שו"ע רכו א) וכתב המשנ"ב (שם ס"ק ג) מדסתם [שאינו מברך אלא פעם אחת] משמע שאפילו על אילנות אחרים לא יברך. **והטעם:** דומיא דבריות טובות או בהמה ואילנות (משו"ע רכה י) שמברך עליהם בפעם הראשונה שרואה ולא יותר. **סעם** אחרו: משום שברכה זו היא ברכה של הודאה כללית על חסדו וטובו של הקב"ה (ערוה"ש רכו א), **סעם** אחרו: כי מדרך הטבע יודע שמאחר שהתחיל לגדול הרי הם ממשיכים

לגדול, ואין שמחה אלא בראייה ראשונה (פמ"ג משב"ז רכו). **ראייה ראשונה:** יש אומרים שצריך לברך על ראייה ראשונה ואם לא בירך בשעת ראייה ראשונה שוב לא יברך בשעת ראייה שניה. **ויש אומרים וכן נוהגים:** שאפשר לברך גם אחר ראייה ראשונה (משנ"ב רכו ס"ק ה) ומדייקים מדברי השו"ע שכתב דעד שנגדלו הפירות אפשר לברך ומשמע אפילו שראה הרבה פעמים (מאמר מרדכי סוף ס"ק א פמ"ג מ"ז רכו ס"ק ב) וכן מוכח מזה שמברכים בחודש ניסן אע"פ שראו הרבה פעמים בארץ או בשבת.

נשים בפצוה זו

אף נשים חייבות בברכה זו ואינו חשיב מצוות עשה שהזמן גרמא. **והטעם:** לפי שכל הברכות והמצוות שזמנם קבוע מחמת המציאות ולא מחמת הדיון לא נחשב כמצוות עשה שהזמן גרמא (אלשיך הכהן חלק א י ברכת ה' חלק ד פרק א ה). כמו שמצאנו במצות ביכורים (ביכורים ריש פרק א) שנשים חייבות אע"פ שזמנה מעצרת עד חנוכה אינו נחשב שהזמן גרמא (תוס' רע"א על המשניות ביכורים שם).

קטן: קטן שהגיע לגיל חינוך מצווה לחנכו לברך (שו"ע רטו ג) ויש שכתבו ששוב לקבצם יחד בצוותא לחנכם במצות.

אילן אחד או ריבוי אילנות

מעיקר הדיון: מברכים אף על אילן אחד (עיין שו"ת בצל החכמה ח"ו לה).

יש אומרים: שיש להדר לברך על ראיית שני אילנות לפחות (שו"ת הלכות קטנות ח"ב סימן כח) [ואין צריך שני מינים אלא כל שיש ב' אילנות אפילו מין אחד], ויש שהקפידו שיהיה גם על שני מיני אילנות (מנהג ירושלים ע"פ הספר נחומי עם).

וכן מוכח ממסבב הברכה שקבעו בו לשון "אילנות" בלשון רבים, ויש מדרקקים מדברי הגמרא בברכות (מג, ב) "וחזי אילניו" אילני מלשון רבים (כה"ח רכו ב), ודבר זה אינו לעיכובא דבהרבה מקומות מצאנו לשון רבים ואינו אלא אחד, כגון בברכת הרים ונבעות ומלך (שו"ע רכו ו) (וכן נהג הגרש"א הליכות שלמה פרק שני חודש ניסן אורחות הלכה 10, והגר"ש"א הגדה של פסח).

אילנות שבשדות

מעיקר הדיון: יכול לברך על אילנות שבשדות (לב חיים פלאז"י ח"ב ס' מד) **ומיהו מצווה מן המובחר** לברך על אילנות שבשדות ופרדסים (הלכות קטנות ח"א ס' כח) וכן הרמב"ם כתב לשדות וגינות וכן אבודרהם כתב לשדות, **ויש אומרים** שעל פי הקבלה יש לברך על שדה ישראל (מפני גלגולי הנשמות) **ויש אומרים** שיש לברך על אילנות מחוץ לעיר.

את לב המועדים לחודש ניסן ואת כל סדרת לב המועדים ניתן להשיג בבתי הכנסת ואצל המחבר משפחת לב טל': 052-7668608

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לרפואת אאמו"ר הרה"ג רבי מאיר אריה בן חנה שליט"א בתושח"י

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*